

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

підготовки майбутніх учителів природничих спеціальностей до професійної діяльності: *освітні* – формування системи природничо-наукових знань та переконань майбутніх педагогів щодо природничих проблем сучасності та шляхів їхнього вирішення, необхідних для здійснення якісної природничої освіти та виховання школярів [4, с. 30]; *виховні* – формування ціннісних орієнтацій, мотивів, потреб та готовності до професійної діяльності майбутніх вчителів природничих дисциплін [2]; *розвиваючі* – розвиток системи інтелектуальних та практичних умінь, навичок та професійних якостей, що забезпечують успішне виконання конкретних функцій, пов'язаних з майбутньою професією.

Розглядаючи проблеми підготовки майбутніх учителів природничих наук до роботи в Новій українській школі, Н. Грицай визначила основні методичні орієнтири навчання природничих наук: інтегративний підхід до змісту курсів; використання компетентісно зорієнтованих завдань; виконання навчальних проектів; реалізація дослідницького підходу; використання елементів STEM-освіти, зокрема мейкерства; застосування різноманітних цифрових технологій; формувальне оцінювання знань учнів [2, с. 138]. Таким чином, підготовка майбутніх учителів природничих спеціальностей є надзвичайно важливою та своєчасною.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гарматик Н. Проблема підготовки майбутніх учителів природничих наук: аналітичний огляд. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2019. Вип. 3. С. 126–133.
2. Грицай Н. Б. Підготовка майбутніх учителів природничих наук до роботи в Новій українській школі. *Українська професійна освіта*. 2021. Вип. 9-10. С. 136–143.
3. Засекіна Т. М. Інтеграція в шкільній природничій освіті: теорія і практика: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2020. 350 с.
4. Hays J., Reinders H. Sustainable learning and education: A curriculum for the future. *International Review of Education*. 2020. Vol. 66 (1). P. 29–52.

Мехед О. Б.*

*доктор педагогічних наук, доцент,
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка,
м. Чернігів, Україна*

РОЗВИТОК ПОТЕНЦІАЛУ ВЧИТЕЛЯ БІОЛОГІЇ ТА ОСНОВ ЗДОРОВ'Я В СИСТЕМІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Інклюзивне навчання є способом організації освітнього процесу для осіб з особливими освітніми потребами (ООП) в закладі загальної середньої освіти (ЗЗСО), яке організовується за інституційною (денною або вечірньою) формою здобуття освіти та передбачає включення дитини з особливими освітніми потребами до освітнього процесу спільно з іншими учнями класу [1]. Сучасний стан

* © Мехед О. Б.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

впровадження ідеї інклюзії в заклади середньої освіти України значною мірою залежить саме від кваліфікації освітян. Таким чином особливого значення набуває питання сформованості інклюзивної компетентності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я, що є складним особистісним утворенням на ґрунті інклюзивних знань, окремих сформованих інклюзивних умінь і навичок, а також професійних і особистісно значущих якостей, стану оволодіння здоров'язбережувальними і корекційно-розвивальними технологіями. Все вищеперелічене зумовлює готовність майбутнього педагога до професійної діяльності в царині інклюзивного навчання [там само].

Актуальність вищезазначеного підтверджується результатами проведеного анкетування. 92 % учасників анкетування одним із найважливіших чинників якісного інклюзивного навчання у закладах освіти на сьогодні називають саме наявність підготовлених педагогів та асистентів учителів. Педагоги також зазначають потребу у супроводі фахівців-дефектологів, психологів та інших релевантних фахівців, які сприяли б покращенню взаємодії педагога зі здобувачами освіти, які мають ООП. Як показали результати дослідження, вчителі доволі мотивовані стосовно підвищення власних компетентцій у сфері інклюзивної освіти, однак їм доводиться робити це самостійно, використовуючи доступні їм джерела інформації, серед основних причин такого стану, як правило, називають відсутність системної підтримки і навчання. Згідно результатів анкетування вчителі відчувають брак спеціальних інструкцій (82 % опитаних), тренінгів або семінарів з обміну досвідом (76 %), більшість опитаних бажають, щоб вищезазначені заходи впроваджувалися би з боку Міністерства освіти і науки (56 %), були б затверджені та визнані на рівні держави (68 %). Крім того, потрібно зазначити, що якісне інклюзивне навчання має значну залежність і від батьків учнів з ООП, що зазначили майже 95 % опитаних вчителів та 86 % батьків.

Таким чином, в умовах провадження якісної інклюзивної освіти потрібна спеціальна підготовка кадрів, що зумовлено в першу чергу різними категоріями дітей із різними освітніми можливостями і потребами [5]. Найчастіше зустрічаються здобувачі освіти, що мають порушення опорно-рухової системи, затримку психічного розвитку, окремі вади зору, слуху, мовлення та інші. Так, якщо в закладі загальної середньої освіти є діти, які мають проблеми опорно-рухової системи, то, як правило, потрібне доповнення у персоналі – спеціальні помічники вчителя, які допомагатимуть учителям з переміщенням учнів при здійсненні ними щоденних потреб [4]. Це необхідно навіть тоді, коли навчальний заклад пристосований і має ліфти, пандуси, знижені пороги, чого в українських школах бракує. Для дітей з обмеженнями психічного розвитку чи із серйозними порушеннями зору, які навчаються за індивідуальним планом, теж необхідним є помічник учителя, бо часто такі діти можуть не встигати за ритмом класу [2].

В сучасних умовах здійснення інклюзивного навчання учитель біології та основ здоров'я повинен повною мірою володіти знаннями про особливості вад розвитку учня, який здобуває освіту у ЗЗСО. Саме обізнаність учителя біології та основ здоров'я, зумовлені його базовою освітою, його готовність допомогти дитині з ООП, дозволяє

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

зробити освітній процес ефективним та успішним [3].

Отже, компетентність та направленість майбутнього вчителя біології та основ здоров'я на ефективне провадження інклюзивної професійно-педагогічної діяльності передбачає наявність у останнього свідомого бажання провадження інклюзивної освіти і прагнення до її позитивного результату; гуманістично-ціннісного світогляду (визначає людину як найвищу цінність); особистісного визнання мети інклюзивної діяльності та її цінностей; усвідомлення значущості для високого рівня сформованості особистої інклюзивної компетентності; зацікавленості питаннями інклюзивної освіти; мотивації самоосвіти, саморозвитку і вдосконалення педагогічної майстерності. Отже, процес упровадження в освітній простір інклюзивного навчання потребує забезпечення низки сприятливих умов для його розвитку, серед яких першочергової уваги заслуговує підготовка вчителів основ здоров'я з високим рівнем інклюзивної компетентності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бойчук Ю. Д., Бородіна О. С., Микитюк О. М. Інклюзивна компетентність майбутнього вчителя основ здоров'я: монографія. Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2015. 117 с.
2. Кучерук О. С. Професійні вимоги до вчителя загальноосвітнього навчального закладу в умовах інклюзивного навчання. *Постметодика*. 2012. № 2. С. 42-44.
3. Мехед О. Б., Мехед Д. Б. Професійно-розвивальні технології підготовки майбутніх учителів до соціально-педагогічної діяльності, направленої на збереження здоров'я молоді. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова*. Київ: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. Випуск 3К (147) 22. С. 281–285
4. Мехед О. Б., Мірошник В. І. Підготовка майбутніх вчителів біології та основ здоров'я до соціально-педагогічної діяльності в контексті інклюзивного навчання. *Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму*: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський, 2022. С. 223–225
5. Мехед О. Б., Рябченко С. В., Тюпіна Н. В. Створення здоров'язбережувального освітнього середовища у контексті інклюзивного навчання. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. Вип. 6 (162). Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Чернігів: НУЧК, 2020. С. 96–102.